

УДК 37.091.26:004.7:821(100)+37.011.2:008]:80-051
 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/45-1-29>

Анна ГАЛЕНКО,

orcid.org/0000-0002-4997-0599

*старший викладач кафедри української філології та журналістики
 Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
 (Северодонецьк, Луганська область, Україна) galenko.anna.m@gmail.com*

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ТЕСТУВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ЛІТЕРАТУРИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІЛОЛОГА

У статті досліджено можливості використання онлайн-тестів на заняттях з історії світової літератури та вступу до літературознавства у процесі оцінювання знань і рівня сформованості культурологічної компетентності майбутніх філологів. Доведено, що найефективнішою та найбільш об'єктивною формою оцінювання знань вважається тестування, адже така форма роботи надає можливість своєчасного, швидкого, об'єктивного та неупередженого оцінювання рівня сформованості знань, умінь і навичок на певному етапі вивчення дисципліни, що може стати дієвим чинником стимулювання до навчання та саморозвитку. Твори світової літератури допомагають прищеплювати студентам загальнолюдські цінності, розвинути толерантне ставлення до різних народів, народностей, рас і культур і водночас зрозуміти важливість належності до власної культури, усвідомлювати себе як носія та репрезентатора цієї культури. Ефективним способом контролю сформованості культурологічної компетентності є використання електронних тестових завдань, що створюються за допомогою спеціальних програм – автоматизованих систем онлайн-тестування. Тести не тільки контролюють наявність сформованих компетентностей, а й актуалізують знання з літератури, зокрема знання особливостей літератури певних періодів, напрямів, літературних шкіл, особливості авторського стилю тощо. У тестах із літературознавчих дисциплін використовуємо тестові питання, орієнтовані на: контроль знання змісту конкретного твору; розуміння його філософського контексту; теми й ідеї твору; знання історичного підґрунтя; урахування міфологічної основи; жанрові особливості творів різних періодів; наявність соціокультурних знань. З'ясовано, що використання онлайн-тестування з метою оцінювання знань, умінь і навичок сприяє значному підвищенню рівня об'єктивності контролю, автоматизації й оптимізації його проведення, більш детальному відстежуванню статистики результатів навчання і водночас практично прибирає психологічні бар'єри, допомагає уникнути стану тривожності, напруги, які часто нерозривні з контрольними заходами.

Ключові слова: фахова компетентність, історія світової літератури, онлайн-тести, навчання майбутніх вчителів.

Анна ГАЛЕНКО,

orcid.org/0000-0002-4997-0599

*Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Philology and Journalism
 Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
 (Severodonetsk, Luhansk region, Ukraine) galenko.anna.m@gmail.com*

USE OF ONLINE TESTING IN LITERATURE CLASSES IN PROCESS OF FORMING CULTURAL COMPETENCE OF A PHILOLOGIST

The article explores the possibilities of using online tests in World's Literature History and Entry into Literary Studies classes in the process of assessing knowledge and level of formation future philologists cultural competence. It is proved that the most effective and most objective form of the knowledge assessment is testing. Because this form of work allows timely, rapid, objective and impartial assessment level of knowledge, skills and abilities at a certain stage of studying, which can be effective stimulus to learning and self-development. Works of World literature help to instill in students universal values, help to develop a tolerant attitude towards different peoples, nationalities, races and cultures. And at the same time works of World Literature help to understand the importance of belonging to one's own culture, to realize oneself as a carrier and representative of this culture. An effective way to control the formation of the cultural competence is the use of electronic test tasks, which are created using special programs – automated online testing systems. Tests not only control the presence of formed competencies, but also update knowledge of the literature, in particular knowledge of the peculiarities literature of the certain periods, areas, literary schools, features of the author's style and so on. In the lessons of literary disciplines we use tests with questions focused on: control of content of a particular work knowledge; understanding of its philosophical context; theme and idea of the work; knowledge of historical background; taking into account the mythological basis; genre features of works of different periods; availability of socio-cultural knowledge.

It was found that the use of online testing to assess knowledge, skills and abilities significantly increases the level of objectivity of control, automation and optimization of its implementation, more detailed tracking of statistics of learning outcomes and at the same time virtually removes psychological barriers, helps to avoid anxiety, stress, which are often inseparable from control measures.

Key words: *professional competence, history of world literature, online tests, interactive technologies, teaching future teachers.*

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку науки, реформування освітньої системи в Україні та розвиток і потреби освітнього ринку праці вимагають суттєвих змін у підходах до викладання, оновлення змісту та методів навчання у закладах вищої освіти. Виклики, які постають перед сучасною людиною, зумовлюють необхідність підготовки майбутнього фахівця до життя та професійної діяльності в умовах постійних змін. Оновлення завдань навчання зумовлює оновлення освітніх технологій, зокрема впровадження сучасних інформаційних технологій.

Найефективнішою та найбільш об'єктивною формою оцінювання знань вважається тестування. Така форма роботи надає можливість своєчасного, швидкого, об'єктивного та неупередженого оцінювання рівня сформованості знань, умінь і навичок на певному етапі вивчення дисципліни, що може стати дієвим чинником стимулювання до навчання та саморозвитку.

Аналіз досліджень. Останнім часом науковці звертаються до питань дистанційної освіти, зокрема В. Кухаренко (Кухаренко, 2015), О. Павленко (Павленко, 2019); підвищення ефективності навчального процесу засобами системи Moodle досліджували Н. Болюбаш (Болюбаш, 2010), А. Мищишен (Мищишен, 2011) та ін. Вивченню певних аспектів теорії та практики електронного, інтерактивного, комп'ютерного тестового контролю в системі освіти присвятили свої роботи В. Биков (Биков, 2005), Т. Коваль (Коваль, 2016), Т. Шарова (Шарова, 2019), С. Шаров (Шаров, 2019) та ін. Увагу науковців привертають також хмарні технології тестування навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у різних предметних галузях.

Нині розроблено багато тестів різної тематики та спрямування, проте потребують більш детальної уваги такі, що відповідають завданням формування культурологічної компетентності на заняттях із літератури у закладах вищої освіти.

Мета статті – дослідити можливості використання онлайн-тестів на заняттях з історії світової літератури та вступу до літературознавства у процесі оцінювання знань і сформованості культурологічної компетентності майбутніх учителів-філологів.

Виклад основного матеріалу. На заняттях із історії світової літератури студенти здобувають

поглиблені знання про літературні епохи, розвиток напрямів, течій, шкіл, жанрів, зв'язки літератури з іншими видами мистецтва, а також про творчість найбільш відомих письменників різних національностей. Твори світової літератури допомагають прищеплювати студентам загальнолюдські цінності, розвинути толерантне ставлення до різних народів, народностей, рас і культур і водночас зрозуміти важливість належності до власної культури, усвідомлювати себе як носія та репрезентатора цієї культури. Одним із основних принципів вивчення літератури є культурологічний, котрий орієнтує на формування культурологічної компетентності. Цей принцип передбачає розширення світогляду, розуміння місця літератури серед інших видів мистецтв, її ролі у духовній культурі певного народу й усього людства, тому закономірним є розгляд творів у контексті загального світового культурного розвитку в певну добу.

Під культурологічною компетентністю розуміємо інтегровані знання, уміння, навички, що реалізуються через всебічну обізнаність, духовну й естетичну виховність особистості; володіння національно-культурними знаннями (розумітися на традиціях, реаліях, звичаях, духовних цінностях свого народу); знаходити зафіксовані у мові, етнотекстах і дискурсивній практиці компоненти духовної та матеріальної культури; вміти доцільно ними оперувати, передавати своїм учням; усвідомлювати себе та кожную особистість як носія певної етнокультури; уміння бачити спільне й відмінне у культурах і світосприйнятті їхніх носіїв; формувати в учнів мовну картину світу національно свідомого громадянина.

Формування культурологічної компетентності починається у школі та сприяє становленню особистості – повноправного громадянина держави, члена загальнолюдської спільноти та представника своєї етнокультури. Розвинена культурологічна компетентність забезпечує безперешкодне сприймання культурологічних знань, їх упорядкування та використання у викладацькій діяльності.

Ефективним способом контролю сформованості культурологічної компетентності є використання електронних тестових завдань, що створюються за допомогою спеціальних програм – автоматизованих систем онлайн-тестування. Зараз існує велика кількість веб-сервісів,

як у комп'ютерному, так і в мобільному варіантах, що допомагає в організації, реалізації й опрацюванні даних тестового контролю.

Зручним у викладацькій діяльності є те, що існує значна кількість безкоштовних платформ-сервісів для створення та використання онлайн-тестів, а саме: Google Форми, Kahoot!, Proprofs, ClassMarker, Plickers, Quizlet, Easy Test Maker.

Серед систем управління дистанційним навчанням однією з найбільш поширених є Moodle (Modular Object Oriented Distance Learning Environment). Переваги цієї програмної платформи полягають у широких можливостях використання різноманітних інструментів, застосунків для створення й оновлення освітнього контенту. На основі цієї системи можна створювати електронні початкові курси та проводити аудиторне та дистанційне навчання. У системі добре розроблені інструменти для контролю знань, умінь і навичок, зокрема тут є можливість приймати письмові роботи через «Завдання», проводити опитування через «Зворотний зв'язок», взаємодіювання між студентами через «Воркшоп» і тестування через «Тести».

Система moodle дозволяє досить швидко й ефективно створювати та використовувати тести із завданнями різних типів: множинного вибору, встановлення відповідності, вибору декількох правильних відповідей, висловлення власної думки у формі есе, визначення пропущених слів, написання короткої відповіді або ж відповіді у вкладенні тощо.

Тестування в Moodle можна налаштувати під різні вимоги та потреби. Актуальним сьогодні є проведення підсумкового й екзаменаційного контролю в дистанційному форматі. Платформа дозволяє налаштувати необхідні параметри: задати дату, час проходження тестування; визначити обмеження у часі, відведеному на виконання усього тесту або ж окремого питання; визначити кількість можливих спроб; задати результат із урахуванням впевненості відповіді; встановити обмеження доступності тесту; показ або ж приховування правильної відповіді; показ результатів і коментарів до кожного питання та до загального підсумку.

Важливою перевагою використання онлайн-тестів є можливість їх масового одночасного використання. Це можна робити навіть через смартфон, тобто не обов'язкова наявність технічного обладнання, виконання таких тестів можливе без прив'язки до конкретного навчального місця.

На літературознавчих заняттях у процесі навчання майбутніх учителів-філологів використовуємо такі види тестів:

- тематичний (може бути використаний на кожному занятті);
- модульний (може бути використаний як своєрідний підсумок вивчення окремої теми);
- підсумкове тестування (для проведення підсумкового контролю знань на іспиті або заліку з дисципліни).

Тести з історії світової літератури орієнтовані на контроль рівня сформованості фахової літературознавчої компетентності з урахуванням культурологічних знань майбутнього вчителя.

До прикладу, є тестові питання, орієнтовані на:

1. Контроль знання змісту конкретного твору (*У якому літературному памфлеті Аристофан у драматургічній формі проаналізував творчість Есхіла й Еврипіда і висловився про роль мистецтва в суспільстві? а) «Жаби»; б) «Вершники»; в) «Хмари»*).

2. Розуміння його філософського контексту (*Одне з найважливіших філософських міркувань еллінів «нічого понад міру» висвітлюють: а) елегії Тертея; б) оди Горація; в) ямби Архілоха*).

3. Розуміння теми й ідеї твору (*Принцип «золотої середини» Горація відбивається у творах: а) «До Помпея Вара», «До Баріни»; б) «До Постума», «До Левконої»; в) «До Деллія», «До хору юнаків і дівчат»*).

4. Знання історичного підґрунтя (*Які історичні події відображені у французькому героїчному епосі «Пісня про Роланда»: а) боротьба Карла Великого з маврами-сарацинами; б) війна ізраїльтян із філістимлянами; в) загибель бургундського королівства*).

5. Урахування міфологічної основи: (*Основою «Іліади» вважають такі міфи: а) Фіванський цикл міфів; б) Троянський цикл міфів; в) міфи про аргонавтів*).

6. Жанрові особливості творів різних періодів (*Яка з особливостей лицарського роману вказана неправильно? а) значне місце займають монолози, в яких аналізуються душевні переживання; б) зображення авантюри, назустріч котрим завжди прямують лицарі; в) подвиги лицарі здійснюють заради загальної, національної справи, а не заради особистої слави*).

7. Наявність соціокультурних знань (*Яка роль митця у добу Відродження? а) був служником і опікувачем інтересів влади; б) поборник права вдосконалювати світ за естетичними законами; в) представник художнього ремесла*).

Такі тести не тільки контролюють наявність сформованих компетентностей, а й актуалізують знання з літератури, зокрема знання особливостей літератури певних періодів, напрямів, літературних шкіл, особливості авторського стилю тощо.

Висновки. Використання онлайн-тестування з метою оцінювання знань, умінь і навичок сприяє значному підвищенню рівня об'єктивності контролю, автоматизації й оптимізації його проведення, більш детальному відстежуванню статистики результатів навчання і водночас практично при-

бирає психологічні бар'єри, допомагає уникнути стану тривожності, напруги, які часто нерозривні з контрольними заходами.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні інтерактивних технологій навчання у процесі формування фахових компетентностей майбутніх філологів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Дистанційна освіта: актуальність, особливості і принципи побудови, шляхи розвитку та сфера застосування. *Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології*: колективна монографія. Київ: Атіка, 2005. С. 77–92.
2. Болюбаш Н. М. Розробка дистанційного курсу засобами інформаційного середовища Moodle. *Наукові праці. Педагогіка*. 2010. Т. 136. № 123. С. 19–27.
3. Коваль Т. І., Аврамчук А. М. Використання системи Moodle для створення мультимедійних електронних освітніх ресурсів з мовних дисциплін: зарубіжний і вітчизняний досвід. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2016.
4. Кухаренко В. М. Відкриті дистанційні курси. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2015. № 1. С. 23–28.
5. Мищишен А. В. Moodle як система дистанційного управління навчанням при підвищенні кваліфікації. *Вісник післядипломної освіти*. 2011. № 5. С. 96–105.
6. Павленко О. М., Шаров С. В., Москальова Л. Ю., Шарова Т. М., Коваленко А. С. Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів. *Інженерні та освітні технології*. 2019. Т. 7. № 3. С. 106–121.
7. Шарова Т. М., Шаров С. В. Масові відкриті онлайн курси як можливість підвищення конкурентоспроможності фахівця. *Молодий вчений*. 2018. Т. 9. № 61.1. С. 137–140.

REFERENCES

1. Bykov V. Yu. Dystantsiina osvita: aktualnist, osoblyvosti i pryntsypy pobudovy, shliakhy rozvytku ta sfera zastosuvannia. *Informatsiine zabezpechennia navchalno-vykhovnoho protsesu: innovatsiini zasoby i tekhnolohii: Kolektyvna monohrafiia* [Distance education: relevance, features and principles of construction, ways of development and scope. Information support of the educational process: innovative tools and technologies: Collective monograph.]. Kyiv, Atika, 2005. 77–92 [in Ukrainian].
2. Boliubash N. M. Rozrobka dystantsiinoho kursu zasobamy informatsiinoho seredovyshcha Moodle [Development of a distance course by means of the information environment Moodle]. *Naukovi pratsi. Pedagogika*, 2010. 123 (136), 19–27 [in Ukrainian].
3. Koval T. I., Avramchuk A. M. Vykorystannia systemy Moodle dlia stvorennia multymediinykh elektronnykh osvitynykh resursiv z movnykh dystsyplin: zarubizhnyi i vitychyzniani dosvid [Using the Moodle system to create multimedia electronic educational resources in language disciplines: foreign and domestic experience]. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka*, 2016. 2 (53), 93–99. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.28925/2078-1687.2016.2.9399>.
4. Kukharenyk V. M. Vidkryti dystantsiini kursy. [Open distance learning courses]. *Komp'uter u shkoli ta sim'i*, 2015. 1, 23–28 [in Ukrainian].
5. Myshchysheh A. V. Moodle yak systema dystantsiinoho upravlinnia navchanniam pry pidvyshchenni kvalifikatsii [Moodle as a system of distance learning management in advanced training] *Bulletin of Postgraduate Education*, 2011. 5. 96–105 [in Ukrainian].
6. Pavlenko O., Sharov S., Moskalyova L., Sharova T., Kovalenko A. Realizatsiia dystantsiinoi formy navchannia zasobamy platformy Moodle u protsesi pidhotovky maibutnykh filolohiv [Implementation of the distance learning by Moodle platforms in the process of future philologists training]. *Inzhenerni ta osvityni tekhnolohii*, 2019, 7 (3), 106–121 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.30929/2307-9770.2019.07.03.10>
7. Sharova T. M., Sharov S. V. Masovi vidkryti onlain kursy yak mozhlyvist pidvyshchennia konkurentospromozhnosti fakhivtsia [Mass open online courses as an opportunity to increase the competitiveness of a specialist] *Molodyi vchenyi*, 2018, 9 (61.1), 137–140 [in Ukrainian].